

PESZAH

Niszán hónap, חודש האביב (*hodes ha-aviv*, a tavasz hónapja)

Sabbat ha-gadol (שבת הגדול)

- peszah előtti szombat; hagyományos két *dróse* egyike

Peszah

- tavasz ünnepe, niszán 15-től 7/8 napig; *jom tov, hol ha-moed*
- חג המצות, חג הפסח (*hag ha-peszah, hag ha-macot, peszah*)
- zárándokünnep:
 - egyiptomi kivonulás ünnepe: זמן הרתנו, זכר ליציאת מצרים (*zekher le-jeciat Micraim, zman herutenu*)
 - korai aratás (árpa), tavasz ünnepe: חג האביב (*hag ha-aviv*). Ima a harmatért, omer-számlálás, Énekek éneke (*hol ha-moed* szombaton)
 - כל אדם חייב לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים „Mindenki köteles úgy tekinteni magára, mintha ő maga jött volna ki Egyiptomból.”

Hamec – maca (מצה – המץ / *homec – macesz*)

Ex. 12:15-20

„Hét napig egyetek kovásztalan kenyeret (*macot / macesz*); még az első napon takarítsátok el a kovászt (*szeor*) házáitokból, mert aki kovászt (*homec / homec*) eszik az első naptól fogva a hetedik napig, az olyan lélek irtassék ki Izraelből (*karet*). Az első napon pedig szent gyűlések legyenek, és a hetedik napon is szent gyűlések legyenek; azokon semmi munkát ne tegyetek, csak ami eledelére való minden embernek, csak azt lehet elkészítenetek. Tartsátok meg a kovásztalan kenyér ünnepét, mert azon a napon hoztam ki a ti seregeiteket Egyiptom földéről; tartsátok meg hát ezt a napot nemzetségről nemzetségre, örök törvényként. Az első hónapban, a hónapnak tizennegyedik napján este egyetek kovásztalan kenyeret, a hónap huszonegyedik napjának estjéig. Hét napon át ne találtassék kovász a ti házáitokban, mert aki kovászt eszik, az a lélek ki lesz irtva Izrael gyülekezetéből, akár jövevény, akár az ország szülöttje legyen. Semmi kovásztot ne egyetek, minden lakóhelyeteken kovásztalan kenyeret egyetek.”

- *homec*: öt gabonafajta (búza, árpa, rozs, zab, tönköly), ha megerjedt (i.e. vízzel érintkezett min. 18 percig)
- tilos: enni (אכילה, *akhila*), hasznot húzni belőle (הנאה, *hanaa*), birtokolni
- כשר לפסח \ כשר של פסח (*kaser la-peszah*)
- a hamecet peszah előtt meg kell keresni (בדיקת המץ, *bedikat hamec*), meg kell semmisíteni (ביטול המץ, *bitul hamec*), el kell égetni vagy távolítani (ביעור המץ, *biur hamec*), el lehet adni (מכירת המץ, *mekhirat hamec*)
- תערובת המץ (*taarovet hamec*)
- *macesz* (pászka): *kaser la-peszah* (18 perc)
- *maca smura* (מצה שמורה) / gépi macesz / *maca asira* (מצה עשירה)
- macesz-liszt, maceszgombóclevés
- *kitnijot* (קטניות): hüvelyesek + rizs, kukorica az askenázi világban

Előkészületek

- takarítás
- peszahi edények
- kóserozás

Erev peszah

- széder-este előtti este, rögtön naplemente után homecet keresünk: בדיקת המץ (*bdike / bedikat hamec*): gyertyafény, tollseprű, áldás.

- rögtön utána, majd reggel semmisnek nyilvánítjuk azt, amit találtunk: ביטול חמץ (*bitul hamec*)
- *homec*-fogyasztás tilalma (4. óra), *homec* eladása (5. óráig) (tórailag: 6. óra = dél)
- nagyobb mennyiségű maceszt eladjuk: מכירת חמץ (*mekhirat hamec*)
- kis maradékot elégetjük, megsemmisítjük (vízben, szélben, tűzben): ביעור חמץ (*biur hamec*), legkésőbb dél előtt egy órával
- elsősülöttek böjtje, kivéve: סעודת מצווה (*szeudat micva*), ha szombatra esik, az ezt megelőző csütörtök
- homecet már nem lehet enni, maceszt még nem lehet enni

Széder

סדר (*szeder*, 'rend')

- otthoni ünnep
- vendégek: הא לחמא עניא
- Ex. 13:8: „És meséld el fiadnak...” והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה לי ד' בצאתי ממצרים
- négy kérdés, amire a fiú intelligenciája szerint kell válaszolni
- *Haggada sel peszah*
- tanulás
- *Ma nistana*
- oldalra dölve
- kitli
- négy pohár bor:
Ex. 6:6-7
לכן אמר לבני ישראל אני ד' והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים והצילתי אתכם מעבדותם ונאלתי אתכם ברוח נטויה ובשפטים גדלים: ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים וידעתם כי אני ד' אלהיכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים:
- széder-tál: 3 macesz, sült tojás (*beca*) és csont (*zeroa*), sós víz, *karpasz* (zöldség), *maror* (keserügyökér), *haroszet* („agyag”), *hazeret* (*keserűfű*), (narancs)
- főtt tojás: *ab ovo usque ad mala*
- tíz csapás felsorolása
- Elijahu pohara
- második este: *omer*-számlálás

Hol ha-moed peszah

- félünnep: szabad dolgozni, de bizonyos korlátok között
- fél Hallel, Tóraolvasás (4 *alija*), szefárdok és haszidok nem *légolnak*, askenázok igen
- nincs esküvő: אין מערבין שמחה בשמחה
- nincs gyász, a süve az ünnep után kezdődik
- *sabbat hol ha-moed*: Énekek éneke
- utolsó (két) nap *jom tov*, fél Hallel
- 8. nap: *Mazkir*